

אלוף-פיקוד שמואל גונן בפיקוד, בין ראש מטחו אורי בן-ארי וחיים בר-לב

אסור למפקד הבכיר לפקד „מתוך המרתף” - עליו להיות בשדה עם הכוחות במקום המאמץ העיקרי. ולפקד עליהם „מתוך האוכף”

המתיישגה של גורודיש

הרמטכ"ל הפרוסי הגדול, הלמוט פון-מולטקה (האב), אכן ניהל את מלחמת פרוסיה-צרפת, 1870, בשיבתו אי-שם בעורף, כשהוא מעיין ברומן זעיר. אך נקל להראות, כי אילמלא היה הצבא הצרפתי דאז גרוע ומנוון כל-כך, ודאי שמחירה של אותה קריאה, בעבור פרוסיה, היה כבוד ביותר. מולטקה הצעיר (אחיינו), אשר שימש כרמטכ"ל הגרמני הקיסרי במלחמת-העולם הראשונה, ברא אידיאולוגיה מן הרומנים הזעירים של המישפחה, ותיאר את „אלכסנדר המודרני” יושב במישרד מרווח ומוסק בעורף, „משגר סקודות נלהבות למסקדיי הארמיות בטלפון.”

מערכות-השחיקה הנוראות, כמו קרב ורדן וקרב הסום — שבו נסלו, ביום הראשון, 50,000 בריטים — נולדו מהבלים כגון אלה. אך מלחמת-העולם הראשונה היתה היחידה, והאחרונה, שבה ניסו את הפטנט של „פיר-קוד מתוך מרתף”. סיבת הדבר בכך, שהיתה זו מלחמת-חשירות, שלא היתה כמותה לסטאטיות וקיסאון — ונוכחו כי אפילו אותה יש לנהל מלפנים.

לפחות עד כמה שהחיספוריה של הצבאות האירופיים נוגעת, חוששני כי עלינו לקבוע, שמלחמת יומי-הכיפורים היא הראשונה והיחידה בתולדות המלחמות המודרניות, שבה פיקי

השבוע מגיעה סידרתו של הפרשן הצבאי בנימין עמידרור למלחמת יום-הכיפורים.
כמו כל הכתבות בסידרה זו, הן מבינות את דעתו האישית של המחבר. המערכת תשמח לארח בעמודי „העולם הזה” את הדיועות וההשגות של בעלי דעות אחרות, כדי להרחיב ולהעמיק את חווינו, למען דירבון המחשבה.

— מאת בנימין עמידרור —

של מסקדי-הפיקוד היא אשר מנעה, יותר מכל גורם בדרך אחר, את מימושן. שגיאתו החמורה והפחות-נסלחת של גונן היתה בכך, שפקד על כוחותיו בטכניקה פסולת, אשר במלחמת-העולם הראשונה כונתה „פיקוד מתוך מרתף-פחמים.”

זהו דבר, שבכל תנאי אין להבינו, להצדיקו או לקבלו. לפי כל העדויות — וביניהן בולטת בעיקר זו של שרון, מייד לאחר המלחמה, אשר עליה יצא קיצפס של כמה צבועים ושל הרבה בורים — המעיט גונן להימצא בשטח בעיקר בלטה היעדרותו בשלבים המכריעים: בתחילת הכלימה, ב־8 בחודש, בביצוע הצלחתה ומייד לאחריה, כאשר תבע שרון לנצלה.

מקובלת עתיקה ויפודית היא, באומנות הפיקוד, שאין מפקד יכול או רשאי לתת פקדי דות מיבצעיות קונקרטיים, אם אינו יודע ומי כיר, באורח בלתי-אמצעי, את הנעשה בשטח. ימיו של ציווי זה בימי המלחמות, והוא יפה ותופס בימינו לא פחות מאשר בימי גדעון או אלכסנדר מוקדון.

מקור הציווי בכך, שאין מפקד מסוגל לחוש את הלחיי מה, להבחין בסיכונים הנוצרים, או לנצל את ההזדמנויות הנוצרות — ונעלמות אלא בהימצאו בקרב ועם הכוחות. היו שסברו כי המפקד הקדמון — עד אמצע המאה ה־19 — צריך להימצא קדימה בעיטר משום בעיות הדיקטורות. לכן, חשבו כי עם המצאת הטלפון — ועוד יותר, האלחוט — יוכל המפקד לשלוט על הקרב מאחור.

ב תינת מלחמת יום-הכיפורים תראה, כי הפיקוד הגבוה של צה"ל נכשל בשני התחומים העיקריים, המקיפים את כל מרחב אחריותו ופעולתו: ראשית, צה"ל הוכן למלחמה באורח מוטעה ועל-פי שיקולים שוגים או מעוותים. לכן נכנס הצבא למלחמה, כאשר פוטנציאל-העוצמה שלו קטן מזה, שניתן וצריך היה להיווצר במשך התקופה שבין ששת-הימים ליום-הכיפורים.

שנית, עוצמת-רפועל של צה"ל, כפי שהיתה ב־6 באוקטובר, לא מוצתה ולא נוצלה במלואה ובאורח הראוי. מפני שהפיקוד הגבוה של צה"ל חסר היה את הכישרון, הידע או ההבנה הנחוצים להפעלתו הנכונה, לפי הצרכים ובהתאם לתנאים (אם ובמידה שבכלל איתר אותם ור הבינם).

ברור כי קיים קשר אמיץ בין שני התחומים. אבל נשגה חמורות אם לא נבין, כי לכל צורך מעשי שחוא, עלינו להסיר את האחד מרעהו.

בישורן הכנת המלחמה מסביר רק חלק ממישורן נחולה-בסועל — וכווראי שאיננו יכול, בשום פנים, להצדיקו.

בחנית גודל וטיב „סדרה-הכוחות” של פיקוד הדרום בפרוץ המלחמה, לאור התנאים אשר שררו אז — כולל

אין מפקד רשאי לתת פקודות מיבצעיות אם אינו נמצא בשטח

האפתעה המצרית, על כל מרכיביה — מראה, בלא פיקד, כי אילו היה מפקד-הפיקוד ממלא כהלכה את תפקידו, הווי מן ההתחלה היה ביכולתו להבחין במידה מספקת כמה שקורה בחזית, וגם להפעיל את כוחותיו המצויים ולנצלם באורח מושכל, יעיל וחסכוני בהרבה.

הישגיהם הראשונים של המצרים היו או פחותים ומעורערים בהרבה משהיו במציאות, בעוד כוחותינו כולו מים בייעילות רבה ובאבידות מוטעות ואחר-כך, ב־8 בחודש דש המפורסם, עוברים להתקפת-נגד ומנחילים לצבא הירצרי תבוסה מוחצת. הדבר היה בהישגיה, ואיכות מוציאותו

אלופים אחרים היו אולי נכשלים כמוהו או יותר. אך גונן היה שם.

דו „מתוך מרתף” על כוחות משוריינים, הזוי המים בקרבית-נועה.

תופעה זו אין לה אחות ודוגמה בשום מערכה או קרב של שיריון הידועים לי. ודאי שהיא מנוגדת תכלית הניי-גוד לכללי הפיקוד היתור-אלמנטריים והכרחיים, שנתקב לו וגם יושמו, בכל הצבאות, באורח אכסיומאטי ובלתי-מעורער, לצרכי לוחמת-שיריון ולוחמת-יבשה מודרנית בכלל. שום מפקד-שיריון ראוי לשמו, בכל מחלך מילי-מת-העולם השנייה — על מאות קרבות-שיריון שלה — לא העלה בדעתו לפקד מאחור, מתוך בונקר, אפילו הפי-עיל כוחות גדולים בהרבה מאלה שהפעיל גונן, ובמימי-